

Povijest sportskog novinarstva i etika u sportskom izvještavanju

Hrnčić, Fabijan

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:926323>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Fabijan Hrnčić

**POVIJEST SPORTSKOG NOVINARSTVA I
ETIKA U IZVJEŠTAVANJU**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA KOMUNIKOLOGIJU

Fabijan Hrnčić

**POVIJEST SPORTSKOG NOVINARSTVA I
ETIKA U IZVJEŠTAVANJU**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Danijel Labaš

Zagreb, 2018.

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Sport kao dio novinarstva do razvitka sportskog novinarstva	2
1.1 Sportski novinari.....	4
2. Sportsko novinarstvo u tisku - Početci sportske publicistike u Hrvatskoj i svijetu	5
2.1 Razvoj periodičnih sportskih novina u Hrvatskoj.....	6
2.2 Sportsko novinarstvo na radiju	7
2.3 Sportsko novinarstvo na televiziji.....	9
2.4 Sportsko novinarstvo na internetu	11
3. Etika u izvještavanju	12
Zaključak.....	14
Sažetak	14
Popis bibliografskih jedinica.....	16

Uvod

Tema je ovoga rada povijest sportskog novinarstva i etika u izvještavanju sa sportskih borilišta.

Od svojih je početaka sport izazivao interes velikog broja građana – neki su sudjelovali kao sami akteri, dok su mnogi bili u svojstvu gledatelja. Prema riječima Miroslava Vasilja „pokreću se prvi sportski mediji diljem svijeta, čime se stvara neraskidiva veza sporta i medija. Tako su mediji postali sastavni dio sporta, a sport sastavni dio medijskih sadržaja“ (Vasilj, 2014:18). Uz rast sporta događao se i rast medija i obrnuto. Taj je razvoj tekao od prvog napisa, tiskanog izvještaja, radijskog i televizijskog prijenosa do današnjih načina „prodaje sporta“ kroz medije. Sve se to gradilo na određenim pravilima, etici svakog sportskog novinara, no svakome se potkradu pogreške, odnosno kršenje te etike – bilo ono slučajno ili namjerno.

Cilj ovoga završnog rada jest dati pregled razvoja sportskog novinarstva od vremena kad još nije bilo poznato pod tim imenom sve do danas, kao i dati prikaz i analizirati neka etička pravila i njihovih kršenja u modernom svijetu.

U prvom ćemo dijelu rada predstaviti sport kao temelj nastajanja sportskog novinarstva te djelatnike na tom poslu – sportske novinare. U drugom ćemo dijelu rada ukratko prikazati povijest sportskog novinarstva kroz 4 manja poglavlja u kojima ćemo obraditi– tisak, radio, televiziju i internet.

2. Sport kao dio novinarstva do razvitka sportskog novinarstva

Još je od antičkih vremena poznato kako su sportska događanja mamila pozornost ljudi. Prema definiciji Hrvatskog jezičnog portala sport je „skup sportskih disciplina koje se temelje na određenim pravilima; njima se bave amateri ili profesionalci; igra ili borilačka vještina koja se izvodi prema zadanim pravilima“ (2018), pa se u sportske aktivnosti ubrajaju primjerice antičke Olimpijske igre, ali i gladijatorske „igre“ diljem Rimskog carstva.

Mnogo ljudi nije moglo prisustvovati takvim događanjima, a budući da je interes bio velik, vijesti o događajima prenosile su se usmenom predajom. Prolaskom godina sport, kao i svijet, sve se više razvijao te je postajao sve popularniji, a zbog interesa publike došlo je i do jednostavne potrebe za pisanom riječi o takvim događanjima. Novinarstvo je svijetu poznato još od rimske *Acte Diurne* (Britannica, 2018) u kojoj su se dnevno objavljivale vijesti o tadašnjim važnim dnevnim događajima poput javnih govora, a napredak možemo vidjeti na primjeru današnjih tiskovina u kojima možemo pronaći sve – od slika aktualnih događaja, najava, komentara, oglasa, mnogo informacija u samo nekoliko stranica. No, valja spomenuti kako je i u prvim „novinama“ svoje mjesto zauzimala i svojevrsna sportska rubrika što je primijetio i veliki rimski govornik, Marko Tulije Ciceron: „Zabilježeno je da se jednom požalio na svog izvjestitelja jer ga je ovaj obavještavao uglavnom o kolskim trkama i drugim utakmicama, a mnogo manje o političkim zbivanjima“ (Vasilj prema Miljanić, 2014: 18). Svoje je mjesto na tim stranicama našao i sport koji je prerastao samo „skup sportskih disciplina“ iz definicije (HJP, 2018), te je postao izvor zabave, ali i veliki izvor zarade u današnjem svijetu.

Stoga, bilo je jasno kako je potreba za nastajanjem specifičnog dijela novinarstva neophodna, a danas tom sportskom novinarstvu mediji posvećuju veliku pozornost. Od usmene predaje došlo je do najvećeg broja specijaliziranih izdanja, preko tiska, posebnih emisija na radiju i televiziji, brojnim naslovnica i velikom broju zaposlenih u sportskom dijelu novinarstva (Malović, 2005: 305). Sportsko je novinarstvo danas definirano kao „posebna vrsta novinarstva koja sportske događaje i s njima povezane teme najavljuje, izravno prenosi, komentira te ih analizira nakon što završe, a neizostavni dio tog procesa su: sportski događaji i njihovi sudionici, predmet informacije, mediji i sportski novinari te recipijenti (Vasilj, 2014: 23).

Veliki uspjeh Hrvatske nogometne reprezentacije na Svjetskom prvenstvu u Rusiji pokazao je snagu sporta danas. Kako su u knjizi „Društvena povijest medija“ naveli Assa Briggs i Peter Burke „sport s vlastitim rekordima i vlastitim zakonima sada mora imati značajniju ulogu u bilo kojim dugoročnim prikazima globalne povijesti medija – gospodarske, političke, pa čak i diplomatske“ (Vasilj: prema Briggs i Burke, 17). Teške su to riječi s obzirom na važnost gospodarskih i političkih prilika, ali na malom primjeru bilo je pokazano kako se ljudi zainteresiraju za sport i pomalo zaborave na ostale stvari dok je „kruha i igara“.

Može biti da je u tome svoj utjecaj imala i rečenica koju je izrekla Susan V. Hands, prva žena koja je izvještavala o sportu za „The Charlotte Observer“: „Rezultat prodaje novine“, jer ljudi jutro nakon velikog događanja kupuju novine (danas sve više čitaju internetske portale), samo da pročitaju o onome što su večer prije jednom, a možda i nekoliko puta pogledali (Malović, 2005: 306).

No, bilo kako bilo, jedno je sigurno. Sportsko novinarstvo danas je bitan dio medijske industrije. Ono je dio područnog novinarstva koje je Marko Sapunar (2004: 291) podijelio na poslovno, vjersko, izobrazbeno, turističko, sportsko i vojno novinarstvo. Specifično je po mnogočemu i od svih je vrsta područnog novinarstva najbolje definirano i jasno ograničeno (Malović, 2004: 305).

Uz unutarnju i vanjsku politiku, gospodarstvo i kulturu, sport spada u tradicionalne rubrike. Sportsko novinarstvo nosi i tri svoja obilježja:

1. Izvještavanje o sportskim natjecanjima, uključujući najave, izvještavanje s natjecanja, komentare i odjeke nakon njih,
2. Profili: priče i portreti sportaša, predstavljanje novih igrača, trenera, novih sportova, analiza sezone i slično,
3. Negativnosti koje donosi sport sve su brojnije: podmićivanje sudaca, namještanje rezultata, doping, navijački izgređi i kazne sportašima (Malović 2005: 305-306).

Jedni od glavnih aktera u svijetu sportskog novinarstva su, osim sportaša, i sportski novinari čiji rad poprilično uvjetuju uspješnost sportskih redakcija.

2.1 Sportski novinari

Sportski novinari najčešće su poznata lica sa malih ekrana ili pak glasovi poznati s radijskih valova jer valja priznati kako u današnje vrijeme tiskana izdanja polako predaju mjesto nečem novijem, bržem. Mnogi smatraju kako baš sportski novinari imaju jedan od lakših poslova, po načelu „gledaju sport“ i napišu ili izgovore ponešto o događaju, i za to su plaćeni. Ali, nije sve tako jednostavno kao što to izgleda na prvu.

Kao što kaže Stjepan Malović „novinar koji prati školstvo ne provodi dane u učionicama sudjelujući u nastavi, a onaj koji prati zdravstvo ne prati neurokirurga iz operacije u operaciju. Sportski novinari čine upravo to. Oni žive životom sporta ili kluba koje prate“ (2005: 305). Oni nisu samo netko tko s vremenom izvještava s ponekog većeg događaja ili putuju po svijetu za svojim klubom/reprezentacijom/predstavnikom već postaju i svojevrсни dio te velike sportske obitelji. Kao što za mnoge sportaše nije bitno koji je dan, bio to Božić ili Nova Godina, susreti se igraju, a naravno da i sportski komentatori moraju ostaviti svoje obitelji za blagdanskim stolom i „sretno“ krenuti u nove sportske pustolovine.

Sportska natjecanja imaju široku publiku, a mnogi od pratitelja sporta smatraju kako su baš oni imali „recept“ za uspjeh nakon lošeg nastupa svojim miljenika. Tako se i u Hrvatskoj ne govori uzalud kako je Hrvatska zemlja sa 4 milijuna nogometnih izbornika, ali i najvjerojatnije isto toliko samoprovanih sportskih novinara koji će, ma kako vi dobri bili, naći bar jednu zamjerku. Ipak, samo rijetki od njih odvažavaju se započeti sa studijem i završiti fakultetsko obrazovanje kako bi doista postali profesionalni sportski novinari. Oni moraju imati i određene kompetencije kako bi što bolje odgovorili na pitanja koja nose izazov ovog svestranog posla. Riječ je o poznavanju sporta, razumijevanju potreba recipijenata, poznavanju retoričkih pravila, poznavanju specijalnih vještina, tehnici pisanja i dobrom poznavanju medija, općoj naobrazbi, razvijanju osobnosti i vlastitoga stila rada, korištenja statistikom i pridržavanju zadanih rokova. (Vasilj, 2014: 24).

Čitanjem i proučavanjem određene sportske discipline može se doći do razumijevanja tog sporta. Ipak, najbolje bi bilo da se sportski novinar bar amaterski, ako ne i profesionalno, okušao u sportu koji mu je dodijeljen. Tada može u potpunosti shvatiti razvoj događaja na terenu, ali i izvan njega, jer zna na kakve sve probleme ekipa može naići, a i može se lakše shvatiti i razvoj misli natjecatelja u pojedinačnom sportu.

Sportski su novinari prije svega „samo novinari“, no prema Ronu Rapoportu postoje dvije bitne razlike između sportskih i klasičnih novinara.

1. Sportski novinari su bliže ljudima o kojima izvještavaju, često su s njima, putuju na turneje i ostvaruju bolje kontakte.
2. Sportska natjecanja pružaju mnogo više prostora da se odgovori na pitanje zašto je netko pobijedio ili izgubio, nego u slučaju sa 5W u općem novinarstvu (prema Mencher, Malović, 2005: 306)

No, nekad nije sve bilo arhivirano i mnogo toga digitalizirano kao što je danas, a ni putovanja nisu bila tako jednostavna, kao ni povratne informacije sa sportskih događaja. Neki put se na izvještaj s određenog događaja čekalo danima, a danas smo nervozni ako slika na *streamu*¹ kasni koju sekundu. Zato današnji sportski novinari vjerojatno ne mogu ni zamisliti svijet bez *online* statistika, brzih internetskih veza i razgovora putem mobilnih telefona, a nekad to nije bilo moguće.

3. Sportsko novinarstvo u tisku - Počeci sportske publicistike u Hrvatskoj i svijetu

Sami počeci sportskog novinarstva sežu u spomenutu rimsku *Actu Diurnu*, a prvi samoprovzani sportski novinari pojavili su se u 19. stoljeću u Americi, no još nisu bili općeprihvaćeni. Veliki izvještaj o boksu po prvi se puta pojavio 1823. u New York Evening Postu, a od 1930. počinje zapošljavanje i prvih sportskih urednika u svjetskim novinskim redakcijama (Newworldencyclopaedia, 2018).

Na hrvatskom je tlu sve započelo s objavljivanjem *Pisme od uvoza kako Makarani privezoše Splićane na 6. IX 1767.*, tj. s opisom veslačke regate između dviju posada ribarskih brodica od otočića Mrduje kod Milne na otoku Braču do splitske luke. Pobjedu makarske nad splitskom posadom opjevao je franjevac Franjo Radman (1722.-1789.) (Jajčević, 1987: 11).

Razvoj sportske publicistike povezan je i s imenom Andrije Hajdunjaka (1847. – 1885.) koji se smatra nestorom² sportske publicistike u Hrvatskoj. On je bio profesor tjelesnog odgoja, a samo deset mjeseci nakon uvođenja tjelovježbe u obavezne nastavne predmete (14. listopada 1874)

¹ Sleng izveden iz engleske riječi „stream“ koja označava tijek, a u modernom jeziku označava internetski prijenos nekog događaja.

² Nestor – grč. najmudriji, najstariji član nekoga društva.

objavio je prvu knjigu - *Tjelovježba u pučkoj školi*. Također, nedugo nakon toga objavio je i prvi terminološki rječnik *Njemačko – hrvatsko nazivlje za tjelovježbu i nazivlje za mačevanje*. Zajedno s Franjom Hochmanom počeo je 15. siječnja 1878. uređivati *Sokol*, prvi sportski časopis u Hrvatskoj. Nakon potresa u Zagrebu 1880. godine, počeo je bolovati od tuberkuloze te je umro u 38. godini života, 13. prosinca 1885. (Jajčević, 1987: 15).

Za razvoj sportske publicistike kao i nastanak sportskog novinarstva u Republici Hrvatskoj veliku zaslugu imaju i dvojica sportskih djelatnika imenom Franjo. Jedan je spomenuti Franjo Hochman (1850. – 1893.), dok je drugi danas puno poznatiji Franjo Bučar (1866. – 1946.), otac hrvatskog sporta što dokazuje i Državna nagrada za sport koja nosi njegovo ime, a najviše je priznanje koje Republika Hrvatska dodjeljuje za iznimna postignuća i doprinos od osobitog značenja za razvoj sporta u Republici Hrvatskoj (SDUS, 2018) Radio je kao namjesni učitelj povijesti i geografije, ali poučavao je i tjelovježbu. Sudjelovao je u Pragu na Drugom svesokolskom sletu te je svoje dojmove opisao u časopisu *Gimnastika* koji je preuzeo od spomenutog imenjaka nakon njegove smrti 1893. godine. Godinu dana kasnije Bučar se uključio u rad sportskih organizacija te mu je u Hrvatskom sokolu priznat status prednjaka. U veljači 1895. Bučar je objavio svoju prvu knjigu – *Gimnastika za pučke škole*, a godinu kasnije preuzeo je i dužnost urednika u časopisu *Šport*, nakon što je svoju poziciju napustio još jedan Franjo, to jest Franjo Rulica. Godine 1893. ponovno je pokrenuo izdavanje *Sokola* koji nije dugo poživio nakon prvotnog izdavanja. Upravo to re-izdanje najzaslužnije je za povezivanje sokolskih organizacija u *Savez hrvatskih sokolskih društava*. Nakon svih uspjeha Bučar je želio uključiti Hrvatsku u Međunarodni olimpijski komitet. Ipak, morao se zadovoljiti osnivanjem Jugoslavenskog olimpijskog odbora 1919. godine. Bio je izabran za predsjednika, a od 1920. bio je i član Međunarodnog olimpijskog komiteta. Njegov ispunjeni život završio je 26. prosinca 1946. u Zagrebu (Jajčević, 1987: 22-27).

3.1 Razvoj periodičnih sportskih novina u Hrvatskoj

Prvo periodično sportsko izdanje u Hrvatskoj, već spomenuti časopis *Sokol*, ugledalo je svjetlo dana 15. siječnja 1878. godine. Polumjesečno izdanje uređivali su Andrija Hajdinjak i Franjo Hochman, no ono je poživjelo samo godinu dana. Nakon toga, 24. travnja 1890. godine u Splitu

je objavljeno prvo periodičko sportsko izdanje koje je imalo grafičke i sadržajne osobine karakteristične za novine pod imenom *Sport Dalmato*. Izlazio je dva puta mjesečno, a prodavao se putem pretplate.

Nakon *Sporta Dalmato*, 1908. godine u proizvodnju je krenulo prvo nezavisno novinsko izdanje *Hrvatski športski list*. Njegov je urednik bio Mario Reiger Vinodolski (1884. – 1934.) uz čije ime vežemo epitet jednog od prvih hrvatskih sportskih novinara. Nakon pokretanja *Hrvatskog športskog lista* započelo je masovno nicanje novih sportskih listova poput *Jugoslavenskog športa*, *Jadranskog športa* u Splitu, *Sportskog lista* u Zagrebu, *Športskog tjednika* u Osijeku i mnogih drugih.

Najpoznatiji hrvatski sportski list datira u vrijeme netom nakon Drugog svjetskog rata, točnije 9. kolovoza. 1945. Tada je Miroslav Habunek (1920.-1992.) pokrenuo *Ilustrirane fizkulturne novine*, koje od broja 19 mijenjaju ime u *Narodni sport*, da bi 1962. promijenile naziv u *Sportske novosti* pod kojim su i danas poznate. To su bile novine s najvećom nakladom i s profesionalnom organizacijom rada kakva ranije u nas nije bila viđena. Sportske novosti izlazile su svakog dana osim nedjelje, no i to je promijenjeno. Budući da su preuzele ulogu glavnog distributera najsuvremenijih i najraznovrsnijih sportskih vijesti iz cijelog svijeta, nije bilo potrebe za pokretanjem sličnih izdanja. I dan danas su Sportske novosti jedno od sinonima sportskog novinarstva na prostoru Republike Hrvatske (Jajčević, 1987: 35-38).

Danas na fotografije u novinama nailazimo na doslovno svakoj stranici, no nekad je objavljivanje fotografije bilo pravi mali podvig. Fotografija češke biciklistkinje objavljena je u zagrebačkom *Sportu* 1895. godine, a od 1908. u *Hrvatskom športskom listu* odlučili su se objavljivati fotografije o trošku zainteresiranih klubova (Jajčević, 1987: 39-42).

Do danas su se u Republici Hrvatskoj kao specijalizirane sportske novine zadržale Sportske novosti koje izlaze svaki dan, te sportski tjednik MAX! Germanijak.

3.2. Sportsko novinarstvo na radiju

Sportske su se novine tek ustalile, a na svijet je stiglo nešto novo, bolje i brže. Radi se o radiju, tj. „prenošenju signala i zvukova s pomoću elektromagnetskih valova“ (HJP, 2018). Ljudi su tada mogli u puno kraćem roku saznati aktualne događaje u zemlji i svijetu.

Prva komercijalna radijska postaja bila je američki KDKA, koja je počela emitirati emisije prema programskoj shemi 2. studenog 1920. Na prvu radijsku postaju u Republici Hrvatskoj čekalo se do 15. svibnja 1926. kad se u eteru začulo „Halo, Halo! Ovdje Radio Zagreb!“, što je označilo početak djelovanja radija u Hrvatskoj (HRT, 2018).

Prvi je sportski prijenos bio onaj nogometne utakmice iz Praga 6. listopada 1926. godine, dok je prvi prijenos utakmice putem radijskih valova na tlu Republike Hrvatske ostvaren 17. srpnja 1927. godine. Radilo se o utakmici između Građanskog i HAŠK-a. Uvodnu riječ imao je Vili Brkić, dok je ostatak prijenosa odradio tada student prve godine Pravnog fakulteta Marijan Polić (GNK Dinamo Zagreb, 2013).

Sama priroda radija pogodovala je sportu. Dvosmjerna komunikacija, brzina i sadašnjost unijela je svježinu u svijet medija. Također, i osnovne karakteristike radija prihvaćaju sport kao jedan od zanimljivih načina kojim privlače slušatelje. Te karakteristike su da radio poučava, informira i zabavlja. Stvara slike u umu slušatelja i dobrodošao je prijatelj. Koristi široki raspon glasova, prirodnih zvukova, zvučnih efekata, glazbe i tišine, ostavlja dojam i dugo se pamti. Brzo reagira, izvješćuje uživo s mjesta događaja te zna kako je vrijeme kratko i da ga mora ekonomično iskoristiti (Vasilj, 2014: 143-144).

Program radija Zagreb na svoju je prvu sportsku emisiju čekao do 1955. kad je uvedena emisija pod imenom *Sport, muzika, sport*. Prvi urednik je bio Mladen Delić. Trinaest godina kasnije emisija se seli na Drugi program Hrvatskog radija te mijenja ime u *A sada... sport i glazba*. Zanimljivo je kako je najava emisije ostala ista sve do danas, a za nju je zaslužan Fran Potočnjak koji je za glazbenu podlogu odabrao instrumental *Happy Music* Jamesa Lasta i njegova Big banda te glas spikerice Valike Šverer. Tada se emisija emitirala samo subotom, no s vremenom je devedesetih godina počelo emitiranje subotom i nedjeljom u terminu od 16 do 20 sati, a naziv je skraćen u *Sport i glazba* te je isti ostao do danas. Ova je emisija jedan od prvih projekta koji su imali veliki odjek. S početna tri novinara došlo se na njih dvadesetak, a glavnu riječ danas ima urednik Davor Lulić (Glas Slavonije, 2017).

Iako se u novije vrijeme počela pojavljivati televizija, radio još uvijek ima svoje čari. Radijski prijenosi sportskih događanja uvijek se rado slušaju prilikom nekog rada ili za vrijeme vožnje automobilom te nam tako omogućuju da ostanemo u središtu događaja, a nismo vezani za televiziju ili internet.

3.3. Sportsko novinarstvo na televiziji

S vremenom su na medijskom području sve više maha uzimale nove tehnologije, a to se odrazilo i na cjelokupno novinarstvo. Nakon radija, novo je oduševljenje izazvala televizija. Prema Hrvatskom jezičnom portalu televizija ima dva značenja. Prvo jest istodobni prijenos pokretnih, živih slika i popratnih zvukova posredstvom elektromagnetskih valova pomoću TV kamere, uređaja TV postaje i televizora, dok je drugo ustanova, poduzeće koje se bavi prenošenjem informacija putem televizije (2018).

Osam godina nakon pojave radija pojavilo se to novo otkriće. Te 1928. godine sve je to bilo u pokusnom stanju, a prvo pravo emitiranje televizijskog programa ostvareno je u Njemačkoj 1935. godine. Godinu dana kasnije, petstotinjak ljudi je putem televizijskih prijemnika moglo svjedočiti prvom sportskom televizijskom prijenosu. Olimpijske igre u Berlinu tako su na poseban način stigle u kuće 'odabranih'. Devetnaest godina nakon prvog sportskog prijenosa u crno-bijeloj tehnici, na male ekrane stigao je i prvi prijenos u boji. Naime, teniski susret između reprezentacija Australije i SAD-a prenosila je američka televizija NBC.

I dok su u svijetu već mogli pratiti televizijske prijenose u boji, u Republici Hrvatskoj su tek počinjali s uspostavom i pokretanjem televizijskog programa. Dana 15. svibnja 1956. u Tomislavovom domu na Sljemenu proradio je prvi hrvatski televizijski odašiljač. Pojava televizije tada se smatrala fenomenom, a prvi televizijski prijenos uživo pratio je gala otvorenje Zagrebačkog velesajma 7. rujna 1956. Nešto više od pola godine kasnije ljubitelji sporta dočekali su i prvi sportski prijenos u režiji Radiotelevizije Zagreb. Bio je to prijenos utakmice između reprezentacija Jugoslavije i Italije. Jugoslavija je odnijela pobjedu 6:1, a Mladen Delić bio je prvi koji je svojim glasom oplemenio pokretne slike u Hrvatskoj. Na prijenos u boji čekalo se do 1968. godine, no ta čast nije pripala sportu već prijenosu koncerta iz Opatije (HRT, 2011).

Dolaskom televizije sport je doživio procvat u medijima. Prvo su ljudi mogli samo čitati o određenom sportskom događaju s vremenskim odmakom. Zatim su mogli biti direktno povezani s događajem, no u svemu su morali vjerovati glasu i izričaju onoga koji je prenosio događaj, a sada imaju priliku gledati događaje s manje ili veće kilometarske udaljenosti u svom domu. Gledatelj je postao svjedokom realnosti te je po prvi put u povijesti „oči u oči sa spektaklom za koji ima dojam da se odigrava jedino i upravo radi njega“ (Vasilj prema Balvanović, 2014: 163).

Sport je počeo dobivati sve veću vrijednost u televizijskom programu, a prvi veći pothvat Hrvatske televizije bio je prijenos *8. Mediteranskih igara u Splitu* 1979. godine. Nakon toga još je mnogo sportskih projekata odrađeno na hrvatskim televizijama. Od *Univerzijade* 1987. u Zagrebu, brojnih Europskih i Svjetskih prvenstva u košarci, rukometu, nogometu, Olimpijskih igara i prijenosa ostalih sportova (HRT, 2018). Mnoge su posebne emisije ostavile dubok dojam poput *Petice*, *HNL Prve lige*, *Golea*, *Brazuce* pa sve do posljednjeg nogometnog prvenstva i popularne *Zabivake* u kojoj su sportski novinari (Marko Šapit, Viki Ivanović, Edin Mahmuljin i drugi) i njihovi gosti (Robert Prosinečki, Anton Samovojska, Stipe Pletikosa, Joško Jeličić, Mateo Beusan) pokazali koliku ulogu nose u sportskom programu.

U 21. stoljeću došlo je i do pojave specijaliziranih sportskih televizija te se sve češće pojavljuju *pay per view*³ programi koji zahtijevaju posebno plaćanje određenih sportskih događaja. Također, sve se češće događa da je određenom pružatelju televizijskih usluga potrebno dodatno platiti mogućnost pristupa sportskim programima te je sport i u medijskom dijelu dobio ogromnu profitnu moć. Tome svjedoči i pomicanje brojnih termina utakmica, poput ovogodišnjeg izdanja nogometne Lige prvaka gdje će se umjesto uobičajenog termina od 20:45 utakmice podijeliti u dva termina – jedan u 19, a drugi u 21 sat, kako bi se više sadržaja moglo prikazati gledateljima, odnosno zaraditi više od oglašavanja, kao i same prodaje prava na televizijski prijenos.

Specifičnost televizije donijela je novu dimenziju sportskom novinarstvu, a to pokazuje i statistika prema kojoj je prijenose posljednjeg Svjetskog prvenstva putem televizijskih ekrana gledalo otprilike 3.5 milijardi ljudi što je nešto manje od polovice zemljine populacije (Huffington Post, 2018).

³ *Pay per view* - sadržaj na zahtjev (plati po pregledu).

3.4. Sportsko novinarstvo na internetu

Razvojem interneta došlo je do razvoja sportskog *online* novinarstva. Ono omogućuje dotok novih informacija doslovno svake sekunde, a samim time informacije koje su bile aktualne jučer, sljedeći dan već gube na svojoj aktualnosti. Od objavljivanja informacija koje su putovale tjedan dana i smatrale se aktualnima u novinskim početcima došlo se do mogućnosti izmjene i dopune novosti svake sekunde.

Pojava *online* novinskih portala na internetu ubrzo je, kao i televizija, uhvatila potencijal sporta. Danas su u mnogim situacijama najčitanije objave na internetskim portalima vezane uz sport bilo da se radi o specijaliziranom sportskom portalu ili pak portalima koji imaju svoje sportske stranice (Vasilj, 2014: 200).

Najpoznatiji sportski portal u Hrvatskoj je *online* izdanje *Sportskih novosti*, najstarije sportske tiskovine u Republici Hrvatskoj. Veliki je utjecaj u samim početcima sportskog *online* novinarstva ostavio i portal *Sportnet* koji je aktivan još i danas. Osim specijaliziranih portala za cjelokupni sport, razvili su se i specijalni portali za posebna natjecanja pojedinog sporta, poput portala engleske nogometne *Barclays Premier Lige*. Internet je uvelike omogućio detaljnije djelovanje i izvještavanje u sportskom novinarstvu.

Internet je brz poput radija i televizije, ali nije ograničen vremenom i prostorom (Malović, 2005: 337). Njegova je prednost multimedijalnost, odnosno mogućnost objavljivanja slike, teksta, audio i videozapisa, dok detaljniji pristup od radija i televizije omogućuje sportskim novinarima veću slobodu, ali i veću obvezu u „pravljenu“ one vijesti koje će čitatelje privući baš na njihov portal (Vasilj, 2014: 200).

4. Etika u izvještavanju

Prema Hrvatskom jezičnom portalu riječ etika ima tri značenja, a jedno od njih kaže kako etika označava ponašanje u skladu s pravilima morala (2018). Hrvatski se sportski novinari ravnaju prema Kodeksu časti hrvatskih novinara, što ga je 2009. godine donijelo Hrvatsko novinarsko društvo. No, kao što kaže sama definicija etike ona predmnijeva i podrazumijeva ponašanje u skladu s pravilima morala, te valja upozoriti da postoje ljudi dobrog i lošeg morala, pa tako i među sportskim novinarima.

Sportski novinari imaju veću slobodu prilikom izvještavanja, ali to ne znači da na umu ne moraju imati neka osnovna pravila izvještavanja. Itule i Anderson savjetuju sljedeće:

1. Početi glavom koja sažima, ako za to imate razloga, ali nije prijeko potrebno. Agencije će ih emitirati pa vama ostaje više slobode.
2. Izbjegavajte kronološki pristup i uvijek počnite najvažnijim detaljem.
3. Dobri medijski prilozi mješavina su činjenica, prijelomnih trenutaka, citata, statističkih podataka i analiza. Sve promiješajte, dobro povežite i u redakciju pošaljite na vrijeme.
4. Izbjegavajte stereotipe i klišeje.
5. Izbjegavajte besmislene izravne citate.
6. Kada je prikladno, koristite slikovite izraze.
7. Provjeravajte kako se pišu i izgovaraju imena igrača i sudaca.
8. Pripremite se – bez dobro obavljene domaće zadaće nema dobrog izvještavanja (Malović, 2005: 307).

Ne izvještavamo jednako za jutarnje i večernje izdanje dnevnih novina, lokalni ili nacionalni radio i sl. Način izvještavanja treba prilagoditi mediju i njegovoj uređivačkoj politici, kao i publici. Neki su novinari postali osobe koje odlučuju o zbivanjima u sportskim klubovima, a time prelaze granice profesije i postaju nešto drugo. To se ne bi smjelo događati, no postoji još prijestupa i dvojbi vezanih uz etiku u izvještavanju, upozorava Malović (2005: 307).

Neke od etičkih dvojba u sportskom novinarstvu su:

1. Nezavisnost novinara u odnosu na čelnike saveza, klubove i sl. – sportskim se novinarima često nudi svojevrsni mito prilikom izvještavanja o nekom događaju, a neke osobe vrše pritisak na novinare što ih onemogućava da na pošten način izvijeste javnost o utakmici ili nekom drugom sportskom događaju.
2. Sukob interesa koji se događa jer su određeni novinari postavljeni na funkcije kao primjerice djelatnici za odnose s javnošću u sportskim klubovima, a novinarsku i PR djelatnost nije moguće obavljati istovremeno. Potrebno je zamrznuti novinarsku djelatnost ili obrnuto dok angažman ne završi.
3. Propusti u provjeravanju informacija – često se dogodi da se slijepo vjeruje određenim podacima bez da se napravi njihova provjera. Primjerice, vijest španjolskog portala *Marce* o prelasku Luke Modrića u redove Real Madrida s fotografijom snimljenom u Zagrebu i poslanom od strane „čitatelja“, a objavom kako je na slici vidljivo da je Modrić na pregledima u Madridu.
4. Prikazivanje informacija koje daju prednost određenom klubu, sportašu, treneru – jasno je kako svaki sportski novinar ima klub koji simpatizira, ali prilikom izvještavanja ne bi smjelo biti pristranosti. Jedina iznimka su nastupi reprezentativne selekcije države ili pak hrvatskih klubova/pojedinaca u nekim europskim natjecanjima u kojima je dopuštena doza pristranosti.
5. Zadiranje u privatnost sportaša – članci poput *Goli Lovren i Čarli opuštali se na bazenu u društvu Srne i Modrića* (Večernji.hr, 2014) krše pravo na privatnost spomenutih hrvatskih reprezentativaca te je na novinarima da znaju razdvojiti poslovno od privatnog.
6. Govor mržnje – sportski novinari ne bi smjeli širiti ni jedan oblik netrpeljivosti.
7. Plagijat – krađa ili prisvajanje tuđeg autorstva zločin je koji se kažnjava i izvan okvira novinarstva (Vasilj, 2014: 32-35).

Postoje mnogi zakoni i kodeksi koji bi trebali ukazati na ono što je dobro i što nije. No, na kraju svega ipak stoji sam novinar, koji sam mora donijeti odluku i preispitati vlastiti moral jer će se po njegovim djelima na kraju suditi baš njemu.

Zaključak

Sportsko je novinarstvo kroz godine uvelike napredovalo i postalo veliki dio života medija, kao i života svakog od nas. Od davnina sport je bio dio ljudskih života, a pojavom medija čvrsto se utaborio i u medijski život. Iz obične zabave razvila se posebna grana novinarstva, a do danas se sportsko novinarstvo profiliralo kroz tisak, radio, televiziju te danas sveprisutni internet. Veliku su ulogu dobili i sportski novinari. Oni su jednim dijelom odgovorni za popularnost današnjih sportskih rubrika te su uvelike sudjelovali te još uvijek sudjeluju u stvaranju sportskog programa, kao što su to činili i kroz povijest, što smo pokazali u ovome radu.

No, neki put su pred njima izazovi u kojima se najbolje ne snađu i donesu pogrešnu odluku. Tada u pitanje dolaze i etika koju bi trebali pratiti i etička načela koja moraju slijediti prilikom izvještavanja, ali u konačnici za svoje dobre i loše postupke odgovornost snose novinari. Etički kodeksi i zakoni uvijek će postojati, ali će postojati i oni koji će se o njih oglušiti – zato postoji granica između onih dobrih i onih loših novinara, a oni sami odlučuju s koje će strane granice završiti i hoće li biti promicatelji „etičkog *fair play*“ kao što su sportaši promicatelji sportskoga *fair play*, to jest poštenja.

Sažetak

Cilj je ovoga rada bio dati pregled razvoja sportskog novinarstva od vremena kad još nije bilo poznato pod tim imenom pa sve do danas, kao i dati prikaz i analizirati neka etička pravila i njihova kršenja u modernom svijetu. Možemo zaključiti kako se iz sporta kao zabave do danas razvio sport kao prava 'tvornica novca'. Veliku zaslugu imaju i mediji koji su od početaka sportskih događanja uvijek pronašli mjesta za pokojnu rečenicu o sportu. Kroz godine je bilo potrebno razviti i određene norme koje bi sportsko novinarstvo trebale držati u domeni novinarstva. Razvoj tiska, radija, televizije i interneta omogućio je mnogima da preko sportskog novinarstva ostvaruju vlastite interese, ali i omogućio pravim sportskim novinarima da na najbolji mogući način donesu dašak sporta u svačiji dom.

Summary

The aim of this thesis was to show the development of sports journalism from the time when the term “sports journalism” did not even exist all the way up to the contemporary times, as well as

showing and analysing specific ethical rules and their violations in the modern world. It may be concluded that sport has changed from being a source of entertainment to being a “money factory” that it is today. A lot of credit can be given to the media, who have always dedicated a certain amount of space to write about sports since its beginning. Over the years, it has become necessary to develop certain norms that would maintain sports journalism within the journalism domain. The development of print, radio, television and the internet has not only given many people the opportunity to accomplish their own interests through sports journalism, but it has also enabled the true sports journalists to bring a little bit of sport into people’s homes the best way they can.

Popis korištene literature

1. Jajčević, Z. (1987.) *Sportska publicistika u Hrvatskoj*, Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
2. Malović, S. (2005.) *Osnove novinarstva*, Zagreb: Golden marketing.
3. Vasilj, M. (2014.) *Sportsko novinarstvo*, Zagreb: Synopsis.

Internetski izvori

1. „A sad sport i glazba“ (2016.) *HRT.hr*, <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/a/a-sad-sport-i-glazba/> (datum posjeta: 27. kolovoza 2018.).
2. „Državna nagrada Franjo Bučar“ (2011.) *Središnji državni ured za šport*, <http://www.sdus.hr/sport/drzavne-nagrade-u-sportu/drzavna-nagrada-za-sport-franjo-bucar/> (datum posjeta: 28. kolovoza 2018.).
3. „Goli Lovren i Čarli opuštali se na bazenu u društvu Srne i Modrića“ (2014.) *Vecernji.hr*, <https://www.vecernji.hr/sport/goli-lovren-i-carli-opustali-se-na-bazenu-u-drustvu-srne-i-modrica-944937> (datum objave: 15. lipnja 2014.).
4. „Internet“ (2018.) *HJP*, http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fVpvXBE%3D&keyword=Internet (datum posjeta: 27. kolovoza 2018.).
5. Nkosinathi, S. (2018.) „0 Most-Watched Sport Events In The History Of Television“, *Huffington Post*, <https://www.huffingtonpost.co.za/2018/02/21/10-most-watched-sport-events-in-the-history-of-television-a-23367211/> (datum posjeta: 2. rujna 2018.).
6. Pavić, S. (2012.) „Hrvatska među prvima u svijetu: kako je počela ljubav radija i sporta“, *Novi list*, <http://www.novolist.hr/layout/set/print/Scena/TV/Hrvatska-medu-prvima-u-svijetu-kako-je-pocela-ljubav-radija-i-sporta> (datum objave: 12. svibanj 2012.).
7. „Posebni sportski projekti“ (2016.) *HRT.hr*, <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/p/posebni-sportski-projekti/> (datum posjeta: 31. kolovoza 2018.).
8. „Povijest HRT-a“ (2011.) *HRT.hr*, <https://www.hrt.hr/326/povijest/povijest-hrt-a-2> (datum posjeta: 31. kolovoza 2018.).
9. „Prijenos“ (2016.) *HRT.hr*, <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/p/prijenos/> (datum posjeta: 27. kolovoza 2018.).
10. „Prvi sportski prijenos u nas“ (2013.) *GNK Dinamo Zagreb*, <http://povijest.gnkdinamo.hr/pri%C4%8De-iz-povijesti/prvi-sportski-prijenos-u-nas.html> (datum posjeta: 31. kolovoza 2018.).
11. „Sport“ (2018.) *Hrvatski jezični portal*, http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1xjXBc%3D (datum posjeta: 27. kolovoza 2018.).
12. „Sports journalism“ (2015.) *New world encyclopaedia*, *Mediawiki*, http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Sports_journalism (datum posjeta: 28. kolovoza 2018.).
13. „Sportski programi“ (2016.) *HRT.hr*, <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/s/sportski-programi/> (datum posjeta: 28. kolovoza 2018.).

14. „The evolution of sports broadcasting“ (2015.) *Quantum*, <http://blog.quantum.com/the-evolution-of-sports-broadcasting/#.W4426OgzZPZ> (datum posjeta: 2. rujna 2018.).
15. „Televizija“ (2018.) Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=60748> (datum posjeta: 2. rujna 2018.).